

Аналітичні висновки
Миколаївської області до річного статистичного звіту
про організацію та здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю
у 2015 році

I. Основні досягнення регіону:

1. Кадрове забезпечення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

За станом на 1 січня 2016 року в Миколаївській області діють 25 центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (1 обласний, 5 міських, 19 районних).

Затверджена штатна чисельність працівників центрів СССДМ на 31.12.2015 становить 292 особи, що складає 247 ставок.

У центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Миколаївської області (далі – центри СССДМ) за станом 31.12.2015 фактично працювало 243 працівника (84 % від затвердженого штату), з них: 103 – державних службовця, 15 – недержавних службовців (технічний персонал, бухгалтери та тимчасові працівники за трудовими договорами) та 125 – фахівців із соціальної роботи. 49 вакансій, з них 19 – фахівців із соціальної роботи.

Фактична укомплектованість центрів СССДМ становить 84% від затвердженої штатної чисельності.

Протягом 2015 року як у штатній, так і у фактичній чисельності працівників центрів СССДМ відбувалися певні коливання в бік зменшення за рахунок скорочення або відсутності видатків на утримання фахівців із соціальної роботи. У порівнянні з 2014 роком відбулося зменшення на 7 %.

Проте, за рахунок місцевих бюджетів вдалося зберегти посади фахівців із соціальної роботи у 17 центрах СССДМ (5 міських та 12 районних) – 144 особи (102 ставки), які охоплюють 108 сільських/селищних/міських рад та 5 міст області.

У 13 районах укладено угоди про співпрацю між центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та територіальним центром соціального обслуговування населення (або сільськими радами) щодо здійснення соціальної роботи з сім'ями з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах (виявлення, оцінка потреб, надання послуг). В рамках угод працюють 160 працівників, які охоплюють 158 сільських/селищних рад. Таким чином роботою центрів СССДМ та територіальних центрів соціального обслуговування охоплено 286 сільських, селищних і міських рад із 308.

З метою запобігання скороченню штатної чисельності працівників центрів СССДМ, вирішення питання щодо максимального збереження посад фахівців із соціальної роботи в їх штаті протягом 2015 року проведено таку роботу:

у лютому 2015 року департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації проведено колегію з керівниками установ захисту населення, за підсумками якої надано доручення начальникам управлінь соціального захисту населення райдержадміністрації, директорам центрів СССДМ щодо збереження штатних одиниць працівників та відновлення ставок

фахівців із соціальної роботи в центрах СССДМ з метою здійснення якісного соціального супроводу сімей з дітьми та осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

у березні 2015 року за підписом голови облдержадміністрації головам райдержадміністрацій, міським (міст обласного значення) головам надіслано листа від 16.03.2015 № 133/0/05-25/2-15, де запропоновано розглянути питання щодо забезпечення недопущення скорочення посад фахівців із соціальної роботи центрів СССДМ;

у березні 2015 року за підписом директора Миколаївського обласного центру СССДМ директорам центрів СССДМ надіслано листа від 25.03.2015 № 321/03 щодо вжиття заходів по заповненню наявних вакансій в центрах СССДМ з метою забезпечення здійснення психологічної допомоги сім'ям з дітьми, які тимчасово переселені із зони АТО та надання соціальних послуг сім'ям військовослужбовців – учасників АТО;

у квітні 2015 року та грудні 2015 року Миколаївським обласним центром СССДМ проведено методичну нараду для директорів центрів СССДМ області, за підсумками якої надано доручення щодо збереження штатної чисельності центрів СССДМ, забезпечення заповнення вакантних посад державних службовців та фахівців із соціальної роботи в центрах СССДМ;

у квітні 2015 року за підписом директора Миколаївського обласного центру СССДМ департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації надіслано листа від 10.04.2015 № 436/03 щодо вжиття заходів по вирішенню питання щодо не скорочення чисельності працівників Очаківського районного ЦСССДМ у кількості 2 (двох) одиниць;

у квітні 2015 року відбулося засідання Миколаївської обласної координаційної ради з питань протидії туберкульозу, наркоманії та ВІЛ-інфекції/СНІДу, за підсумками якого головам райдержадміністрацій, міським (міст обласного значення) головам надано доручення щодо збереження посад фахівців із соціальної роботи центрів СССДМ з метою забезпечення доступу сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, до якісних соціальних послуг;

у серпні 2015 року департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації проведено колегію з керівниками установ соціального захисту населення, за підсумками якої начальникам управлінь соціального захисту населення райдержадміністрацій, директорам центрів СССДМ надано доручення щодо збереження штатних одиниць працівників органів та установ соціального захисту населення;

у грудні 2015 року відбулася Всеукраїнська конференція центрів допомоги учасникам антитерористичної операції, за підсумками якої головам обласних державних адміністрацій надано доручення забезпечити наявність фахівців із соціальної роботи у кожному населеному пункті сільської місцевості.

2. Раннє виявлення та своєчасне надання соціальної допомоги сім'ям та особам, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Пріоритетним напрямом діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі - ЦСССДМ) є соціальна робота з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Протягом 2015 року отримувачами соціальних послуг ЦСССДМ стало 23661 сім'я, в якій виховуються 28824 дитини. За результатами Актів оцінки потреб дитини та її сім'ї виявлено, що 11274 сім'ї, в яких виховуються 13573 дитини, перебувають у складних життєвих обставинах. Під соціальним супроводом перебувала 1181 сім'я, в якій виховуються 2687 дітей, з іншими робота проводилась за карткою отримувача послуг. За результатами наданих соціальних послуг завершено роботу з 8909 сім'ями, що становить 80% від загальної кількості сімей, які перебували у складних життєвих обставинах. З іншими робота продовжується.

За результатами проведеної роботи з сім'ями з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах: 1611 дітей залишилось у сім'ях, де був ризик їх вилучення, 253 дитини повернуто із закладів державного утримання у біологічні сім'ї, 2281 сім'ї сприяли у вирішенні житлово-побутових проблем, 2241 сім'ї надано допомогу в оформленні документів для отримання інвалідності, статусу багатодітної сім'ї, статусу малозабезпеченої сім'ї, 3292 сім'ї направлено до закладів соціального обслуговування, охорони здоров'я, мережі недержавного сектору, 378 осіб працевлаштовано.

З метою контролю за цільовим використанням соціальної допомоги сім'ям з дітьми та створенням належних умов для повноцінного утримання та виховання дітей ЦСССДМ обстежено 3334 сім'ї, яким призначено державну допомогу при народженні дитини. За результатами обстеження підготовлено пропозиції до органів соціального захисту населення щодо припинення вищевказаних виплат 86 сім'ям. Крім того, обстежено 136 сімей, де дітей виховує одинока матір (батько), та підготовлено подання про припинення виплати допомоги на дітей одинокій матері (батькові) щодо 4 сімей.

- сім'ї, у яких є ризик соціального сирітства.

На обліку ЦСССДМ перебувало 1027 сімей, в яких виховуються 1973 дитини з причин ухиляння батьків/осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків по відношенню до дитини, та в яких існував ризик вилучення дітей. Всі сім'ї охоплено соціальними послугами.

За результатами здійснення соціальної роботи ЦСССДМ попереджено вилучення 1572 дітей (із 750 сімей); 23 дитини повернуто в сім'ї, з яких дітей було відібрано без позбавлення батьків батьківських прав; щодо 7 дітей – батьків поновлено у батьківських правах; 9 жінок, які мали намір відмовитися від новонародженої дитини, змінили рішення та залишили дітей в сім'ї. Це свідчить про те, що значну кількість таких сімей виявлено саме на ранніх етапах життєвого неблагополуччя і завдяки вчасно наданій допомозі вдалося зберегти для дитини її біологічну сім'ю.

- сім'ї, в яких є проблеми насилля або жорстокого поводження з дітьми.

На обліку в ЦСССДМ перебувало 95 сімей, в яких від насилля або жорстокого поводження постраждало 107 дітей. Всі сім'ї охоплено соціальними послугами спеціалістів ЦСССДМ. Так, 57 сімей охоплено соціальним супроводом, в яких виховуються 63 дитини, з іншими робота проводилася без забезпечення соціального супроводу. За результатами наданих соціальних послуг з 73 сім'ями завершено роботу з позитивним результатом. З іншими робота продовжується.

Спеціалістами ЦСССДМ проводилася робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. За звітній період від органів внутрішніх справ надійшло 150 повідомлень щодо осіб вказаної категорії, яких було направлено на проходження корекційної програми. За результатами роботи у повному обсязі корекційні програми пройшло 43 особи, продовжують проходити – 36 осіб; ухилилися від проходження - 71 особа.

- сім'ї, які переселилися із тимчасово окупованих територій.

Роботою ЦСССДМ охоплено 732 особи та 1654 сім'ї (в них - 1959 дітей), які тимчасово виїхали з АР Крим і м. Севастополь, Луганської та Донецької областей. З них: під соціальним супроводом ЦСССДМ перебувало 9 осіб та 61 сім'я, в якій виховуються 110 дітей. З іншими робота проводилася без забезпечення соціального супроводу. Основні питання, які вирішувалися в ході роботи, це: сприяння в отриманні медичної допомоги, вирішення житлово-побутових проблем, відновлення документів, оформлення соціальних виплат, працевлаштування, влаштування до дошкільних навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл, сприяння в отриманні гуманітарної допомоги (одяг, взуття, продуктові набори, канцелярські приладдя для дітей).

Під час надання соціальних послуг всі сім'ї та особи отримали психологічну підтримку та юридичні консультації.

- учасники антитерористичної операції та члени їх сімей.

З метою здійснення оцінки потреб учасників антитерористичної операції та членів їх сімей спеціалістами ЦСССДМ відвідано 1830 сімей демобілізованих військовослужбовців, 1196 сімей мобілізованих учасників антитерористичної операції та 91 сім'ю загиблих учасників антитерористичної операції. Всі вищезазначені сім'ї охоплено соціальними послугами ЦСССДМ.

За результатами проведеної роботи з сім'ями демобілізованих військовослужбовців 830 сімей отримали психологічну допомогу, 345 – поставлено на облік у центр зайнятості; 310 сімей отримали юридичні консультації; 39 – поставлено на квартирний облік; 8 сімей отримали житло; 183 сім'ї отримали гуманітарну допомогу; 884 сім'ї отримали матеріальну допомогу; 342 сім'ям надано допомогу в оформленні документів.

3. Розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

З метою активізації розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, пошуку кандидатів на створення

прийомних сімей (далі - ПС) та дитячих будинків сімейного типу (далі - ДБСТ), ЦСССДМ області проводиться інформаційна кампанія для різних верств населення.

З питань створення ПС та ДБСТ до ЦСССДМ звернулося 15 сімей та осіб, що на 30% менше, ніж у 2014 році. Перш за все це пов'язано із нестабільною соціально-політичною ситуацією в країні. На базі обласного ЦСССДМ проведено навчання для 15 сімей кандидатів на створення ПС та 55 сімей кандидатів в опікуни, піклувальники.

У 2015 році створено 18 ПС, до яких влаштовано 35 дітей, та 3 ДБСТ, до яких влаштовано 19 дітей.

Під соціальним супроводженням ЦСССДМ за станом на 31.12.2015 перебувало 173 ПС, в яких виховувалась 341 дитина-сирота та дитина, позбавлена батьківського піклування, та 35 ДБСТ, в яких виховувалося 207 дітей вказаної категорії.

Під час соціального супроводження спеціалістами ЦСССДМ вирішувалися такі питання: створення умов для повноцінного розвитку та зростання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в ПС та ДБСТ; керування поведінкою дітей; налагодження стосунків дітей з їх кровними родичами; підготовка дітей до усиновлення, реінтеграції в сімейне оточення; підготовка дітей до поповнення ПС/ДБСТ; оздоровлення дітей-вихованців, прийомних дітей; підготовка дитини до самостійного життя; сприяння в отриманні освіти у ВНЗ; вирішення питань подальшого проживання дітей із ПС/ДБСТ після їх виходу; надання допомоги дітям відповідно до їх потреб (спеціальне навчання, подолання наслідків травм, наслідків депривації), залучення інших суб'єктів соціальної роботи до надання послуг прийомним батькам, батькам-вихователям, прийомним дітям та дітям-вихованцям тощо.

Обласним ЦСССДМ проведено 6 навчань з метою підвищення виховного потенціалу прийомних батьків та батьків-вихователів, у яких взяло участь 99 осіб з числа прийомних батьків та 24 особи із числа батьків-вихователів.

4. Забезпечення діяльності мобільних консультаційних пунктів соціальної роботи області.

У Миколаївській області забезпечено діяльність обласного та 12 районних мобільних консультаційних пунктів соціальної роботи (далі – МКП). Здійснено 120 виїздів у 167 населених пунктів області. Під час роботи МКП проведено 219 групових заходів з питань профілактики ВІЛ/СНІДу, туберкульозу, наркотичної, тютюнової залежності, захворювань, що передаються статевим шляхом, та пропаганди здорового способу життя. В заходах взяло участь 3722 особи.

В рамках роботи обласного МКП організовано заходи, спрямовані на інформування демобілізованих військовослужбовців – учасників антитерористичної операції та членів їх сімей щодо отримання ними різних видів соціальних допомог. Проведено 19 групових заходів, в яких взяло участь 110 військовослужбовців та членів їх сімей. До роботи залучалися спеціалісти департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації, управління

охорони здоров'я облдержадміністрації, психологи громадської організації «Миколаївська психологічна кризова служба».

5. Забезпечення діяльності обласного Інформаційно – тренінгового центру.

Обласним інформаційно - тренінговим центром виготовлено соціально-рекламну продукцію з таких питань:

- 2 види плакатів для біл-борду з питань популяризації сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та з питань попередження насилля в сім'ї «Дитинство без насилля»;
- 5 видів буклетів з питань попередження насилля в сім'ї «Дитинство без насилля», пропаганди здорового способу життя «Я обираю життя!», популяризації сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування «Подаруй дитині родинне тепло!»; буклет для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, випускників інтернатних закладів «Довідник випускника»; буклет з питань відповідального батьківства «Поради психолога батькам: діти і кризова ситуація» ;
- календар «Повір у себе, і в тебе повірять інші».

6. Школи відповідального батьківства.

З метою підготовки молоді до сімейного життя, профілактики сімейного неблагополуччя при ЦСССДМ функціонують 23 Школи відповідального батьківства (далі - Школи).

Протягом звітнього періоду під час роботи Шкіл проведено 569 тренінгових занять, в яких взяло участь 6030 осіб учнівської та студентської молоді, осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, батьків дітей дошкільного та шкільного віку, вагітних жінок.

Основні питання, які розглядалися під час тренінгових занять:

формування у батьків відповідального ставлення до виконання своїх обов'язків щодо дітей;

сприяння у формуванні сімейних цінностей та традицій;

формування у батьків навичок ненасильницького спілкування, оволодіння методами вирішення конфліктних ситуацій;

засвоєння знань щодо прав та обов'язків членів сім'ї;

надання батькам інформації про види насилля в сім'ї та їх наслідки тощо.

7. Підвищення кваліфікації спеціалістів центрів ССССДМ.

З метою удосконалення роботи з підготовки спеціалістів районних та міських ЦСССДМ щодо здійснення соціальної роботи з сім'ями та особами, які потребують підтримки, на базі Миколаївського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проведено:

2 обласних семінари «Здійснення соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу». Пройшли навчання та отримали сертифікат державного зразка 28 осіб;

2 обласних семінари «Підготовка спеціалістів ЦСССДМ щодо здійснення соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах». Під час проведення семінару розглядалися питання щодо надання соціальної допомоги переміщеним особам, учасникам АТО та їх сім'ям. Пройшли навчання та отримали сертифікат державного зразка 36 осіб;

1 тематичний короткотерміновий семінар «Підготовка спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, які надають соціальні послуги, з питань запобігання насильству в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми». Пройшли навчання та отримали сертифікат державного зразка 16 осіб;

1 обласний тематичний короткотерміновий семінар «Організація роботи Шкіл відповідального батьківства». Пройшли навчання та отримали сертифікат державного зразка 12 осіб;

2 обласних семінари для фахівців із соціальної роботи «Здійснення соціальної роботи із особами та сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах. Оцінка потреб дитини та її сім'ї». Під час проведення семінару розглядалися питання щодо надання соціальної допомоги переміщеним особам, учасникам АТО та їх сім'ям. Пройшли навчання та отримали сертифікат державного зразка 41 особа;

1 обласний семінар «Підготовка спеціалістів ЦСССДМ щодо здійснення соціальної підтримки осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування». Пройшли навчання 24 особи.

В рамках проекту «Організація надання соціально-психологічної допомоги дітям та їх сім'ям, переміщеним в регіони України з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції», який фінансується Посольством Австралії у Республіці Польща, проведено 1 семінар для спеціалістів та фахівців із соціальної роботи центрів ССССДМ «Надання соціально-психологічної допомоги дітям та їх сім'ям, переміщеним в регіони України з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції». Пройшли навчання 29 осіб, з них - 11 фахівців із соціальної роботи.

Крім того, в рамках проекту «Зміцнення та захист дітей в Україні», який реалізовувався Міністерством соціальної політики України, обласним центром ССССДМ організовано проведення 2 тренінгів «Опитування дитини, яка постраждала від насильства, стала свідком або здійснила насильство» для спеціалістів та фахівців із соціальної роботи. Взяло участь 40 осіб.

8. Діяльність закладів соціального обслуговування.

В Миколаївській області у 2015 році продовжили свою діяльність два заклади соціального обслуговування: Миколаївський обласний центр ресоціалізації наркозалежної молоді та обласний центр соціально-психологічної допомоги.

Миколаївський обласний центр ресоціалізації наркозалежної молоді (далі - МОЦРНМ).

Протягом 2015 року в МОЦРНМ перебувало 67 осіб, з них 1 – неповнолітня особа. Крім того, соціальні послуги надавалися 45 особам із числа найближчого оточення отримувачів послуг.

За результатами роботи успішно завершили повний курс ресоціалізації 31 особа, що становить 67% від загальної кількості осіб, які вибули із закладу протягом звітного періоду. Направлено до ЦСССДМ 15 осіб для забезпечення постпрограмної підтримки. Вибули, не завершивши курс ресоціалізації, - 15 осіб.

Обласний центр соціально-психологічної допомоги (далі - ОЦСПД):

Протягом 2015 року в цілодобовому стаціонарі ОЦСПД перебувало 43 сім'ї, яких виховуються 72 дитини, та 1 одинока особа.

Протягом звітного періоду з ОЦСПД вибуло 36 сімей та 1 особа, з них: з вирішенням проблеми – 26 сімей та 1 особа, що становить 72% від загальної кількості сімей, що вибули із закладу; без досягнення позитивного результату – 6 сімей, в зв'язку із порушенням режиму – 4 сім'ї.

За результатами проведеної роботи: надано допомогу в оформленні державних соціальних виплат, відновленні документів, у вирішенні житлово-побутових проблем; організовано медичне обстеження, отримано гуманітарну допомогу, поліпшено психоемоційний стан, налагоджено стосунки з родичами, отримано практичні навички догляду та виховання дитини та інше.

При ОЦСПД продовжила діяльність кімната матері та дитини, яка розрахована для тимчасового перебування сімей з новонародженими дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Протягом звітного періоду в кімнаті матері та дитини перебувало 14 сімей (14 дітей).

Вищезазначеним категоріям сімей надавалися соціальні послуги з таких питань: забезпечення харчуванням та проживанням; сприяння в отриманні допомоги одягом, відновлення документів, придбання житла, формування навичок по догляду за новонародженою дитиною, навчання методам ведення домашнього господарства, розвитку комунікативних навичок. Також надавалися консультації з правових питань, підготовки довідок, забезпечення медичного огляду.

Працівниками ОЦСПД для мам немовлят проводилися заняття у Школі молоді мами, де їх навчали догляду за немовлятами, залучали до участі у групових заходах, а саме: інформаційних бесідах, лекціях, практичних заняттях щодо правильного харчування немовлят, гігієнічного догляду.

За результатами проведеної роботи з кімнати матері та дитини вибуло 12 сімей, в яких виховуються 12 дітей. Всі сім'ї перенаправлено до відповідних ЦСССДМ для здійснення соціального супроводу.

З метою забезпечення житлом осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, при ОЦСПД у червні 2015 року створено відділення «Соціальна квартира» для осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у складних життєвих

обставинах (далі – відділення), затверджено Положення про його діяльність та виділено приміщення у м. Вознесенськ Миколаївської області для його розташування.

Відділення розраховано для перебування 2 осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На сьогодні вирішується питання щодо виділення коштів на утримання відділення та проведення ремонту його приміщень.

II. Проблемні питання:

1. Відсутність фінансування в місцевих бюджетах на утримання посад фахівців із соціальної роботи в штатах центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

2. Недостатнє охоплення роботою фахівців із соціальної роботи центрів СССДМ населення всіх сільських, селищних рад та міст області.

3. Не заповнення вакантних посад, а саме:

відсутність фахівців із соціальної роботи, які відповідають кваліфікаційним вимогам;

умови праці – режим неповного робочого часу та відповідна оплата праці (0,25, 0,5, 0,75 ставки);

відсутність коштів для заповнення вакансій.

4. Укомплектованість державних службовців центрів СССДМ відповідно до нормативу (Типова структура і штати республіканського (Автономної Республіки Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських, районних, міських, районних у містах центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 08.06.2012 № 344) становить 54%.

III. Шляхи їх вирішення:

1. Проводити роботу щодо забезпечення збереження штатної чисельності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді області.

2. Забезпечити укладання угод про співпрацю між центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та територіальним центром соціального обслуговування населення (або сільськими радами) щодо здійснення працівниками територіального центру соціальної роботи з сім'ями з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

3. Забезпечити утримання фахівців із соціальної роботи за рахунок місцевих бюджетів в режимі повного робочого часу (повного посадового окладу).